

Immanuel Kant'ın Ahlak Yasasının Hıristiyan Ahlakıyla İlişkisi

Fadime Rukiye BAYINDIR

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1409

Sertifika no | Certificate Number: 13178

ISNI: 0000 0004 4657 1968

Eskiyeni Yayınları

Yayın No | Publication Number: 260

Kitap Adı: Immanuel Kant'ın Ahlak Yasasının Hıristiyan Ahlakıyla İlişkisi

Book Title (English): The Relation of Immanuel Kant's Moral Law to Christian Morality

ISBN: 978-625-6781-72-6

DOI: <https://doi.org/10.70458/fcr.9786256781726>

Yazar | Author: Fadime Rukiye BAYINDIR

orcid.org/0000-0001-9510-2461

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 121

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | November 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: Etik ve Ahlak Felsefesi | Ethics & Moral Philosophy

BISAC: Etik ve Ahlak Felsefesi | Philosophy / Ethics & Moral

THEMA: Ahlak ve Etik Felsefesi | Ethics & Moral Philosophy

LC: Ahlak Felsefesi | Ethics

Atıf Bilgisi | Cite as: Bayındır, Fadime Rukiye. *Immanuel Kant'ın Ahlak Yasasının Hıristiyan Ahlakıyla İlişkisi* – Ankara: Eskiyeni Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Immanuel Kant'ın Ahlak Yasasının Hıristiyan Ahlakıyla İlişkisi

Fadime Rukiye BAYINDIR

Ankara 2024

Yazar Hakkında | About the Author

Dr. Fadime Rukiye BAYINDIR

Yozgat'ın Akdağmadeni ilçesinde doğdu. Yozgat Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümünden 2014 yılında mezun oldu. 2014 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Din Felsefesi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı ve "Kant'ın Ahlak Yasası'nın Kutsal Metinlere Göre Temellendirilmesi" başlıklı tezini 2018 yılında sundu. Aynı yıl Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Din Felsefesi Ana Bilim Dalı'nda doktora eğitimine başladı ve "Martin Heidegger Düşüncesinde Ölüm" başlıklı tezi 2023 yılında sunarak doktora eğitimini tamamladı.

Dr. Fadime Rukiye BAYINDIR

She was born in Akdağmadeni district of Yozgat. After graduating from Yozgat Anatolian High School, she graduated from Çankırı Karatekin University, Faculty of Literature, Department of Philosophy in 2014. In 2014, she started his master's degree at Cumhuriyet University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Sciences, Department of Philosophy of Religion and presented his thesis titled "The Substantiation of Kant's Moral Theory According to Holy Texts" in 2018. In the same year, she started his doctoral education at Ondokuz Mayıs University, Faculty of Theology, Philosophy and Religious Sciences, Department of Philosophy of Religion and completed his doctoral education by presenting his thesis titled "Death at The Thought of Martin Heidegger" in 2023.

Kitap Hakkında

Immanuel Kant'ın Ahlak Yasasının Hıristiyan Ahlakıyla İlişkisi

Immanuel Kant, ödev ahlakıyla felsefe tarihinde, insanı “özgür bir varlık” olarak tanımlaması sebebiyle önemli bir yer işgal etmiş ve bu tanımlamadan dolayı onun özgün bir ahlak felsefesi ortaya koyduğu kabul görmüştür. Ancak Kant'ın ahlak felsefesi derinlemesine bir incelemeye tabi tutulduğunda, oluşturmuş olduğu kavramların arka planında Hıristiyan ahlak öğretisinin derin izleri görülecektir. Ödev ahlakı ile Hıristiyan ahlakının öğretileri ilişkilendirildiğinde, iki öğreti arasında benzerlik dikkatten kaçmamaktadır. Çünkü hem Kant hem de Hıristiyan ahlakı vicdana ve niyete önem vermektedir. Özellikle bu iki hususun saflığı her iki öğreti içinde dikkat çekicidir. Fazilet ve iyiliğin emredilmesi ve çoğaltılması, dolayısıyla da bu hususların herkes tarafından ödev sayılması gerektiğini vurgulaması bakımından bu iki ahlak öğretisi arasında bir ilişki söz konusudur.

Kant'ın ahlak felsefesinde oluşturduğu temel kavramların içeriğine inildiğinde Hıristiyan ahlak öğretilerinin etkileri ortadadır ve bu kavramların bir şekilde bu ahlaktan türediği dikkatten kaçmamaktadır. Düşünce dünyasında genel bir yargıyla, ahlakın öncelikle temel gereksinimini dinden alan bir disiplin olması sebebiyle, dinin ahlak üzerinde belirli bir güce sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Ahlak üzerine yapılmış olan çalışmalar dikkate alındığında özellikle koşulsuz buyruk kavramına ya da ahlakal buyruğun koşulsuz gerçeklikte ortaya atılmış olduğuna yapılan vurgunun birçok dinsel inanç ve felsefi düşüncede ortaya çıktığı görülmektedir. Geline aşamada bu çalışmanın temel amacı Kant'ın ahlak anlayışının Hıristiyan ahlakının bir devamı niteliğinde olduğunu Kant'ın ahlak felsefesinin temel kavramlarından hareketle göstermeye çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kant; Ödev Ahlakı; Hıristiyan Ahlakı; Din, Özgünlük.

About the Book

The Relation of Immanuel Kant's Moral Law to Christian Morality

Immanuel Kant has had an important place in the history of philosophy with the deontological ethics because he defined man as a free being and therefore it has been accepted that he put forward an original moral philosophy. However, when Kant's moral philosophy is subjected to an in-depth examination, deep traces of Christian morality will be seen in the background of the concepts he has created peculiar to himself. When the teachings of deontological ethics and Christian morality are examined, the similarity between the two teachings are remarkable. Because both Kant and Christian ethics attach importance to conscience and intention. Especially the purity of these two aspects is remarkable in both doctrines. There is a relationship between these two moral doctrines in the sense that they emphasise that morality and goodness should be enjoined and multiplied, and therefore that these matters should be considered a duty by everyone.

When one analyses the content of Kant's basic concepts in his moral philosophy, the influence of Christian moral teachings is evident, and it is noteworthy that these concepts derive from this morality in some way. With a general judgement in the world of thought, it is a known fact that religion has a certain power over morality, since morality is a discipline that derives its basic need from religion. When the studies on morality are taken into consideration, it is seen that the emphasis on the concept of unconditional command or that the moral command is revealed in unconditional reality emerges in many religious beliefs and philosophical thoughts. At this stage, the main purpose of this study is to show that Kant's understanding of morality is a continuation of Christian morality based on the basic concepts of Kant's moral philosophy.

Keywords: Kant, Deontological Ethics, Christian Morality, Religion, Authenticity.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖN SÖZ	11
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

AHLAK FELSEFESİ	17
1.1. Ahlak Kavramı	17
1.2. Felsefe Açısından Ahlak	22
1.3. Ahlak Felsefesinin Temel Kavramları	29
1.3.1. Vicdan	29
1.3.2. Bilinç	29
1.3.3. Özgürlük	30
1.3.4. Ödev ve Sorumluluk	31
1.3.5. Niyet	33
1.4. Ahlak Felsefesinin Temel Sorunları	34
1.4.1. En Yüksek İyi	35
1.4.2. Doğru Eylem	36
1.4.3. İrade (İstenç) Özgürlüğü	39
1.5. Ahlak Felsefesinde Temellendirme Tarzları	40
1.5.1. Kozmolojik Temellendirme	40
1.5.3. Antropolojik Temellendirme	41
a. Doğalcı Antropolojik Temellendirme	41
b. Tinselci Antropolojik Temellendirme	42
1.6. Evrensel Ahlak Yasası	42

İKİNCİ BÖLÜM

IMMANUEL KANT VE AHLAK FELSEFESİ	47
2.1. Hayatı	47
2.2. Felsefesi	52
2.3. Eserleri	55
2.4. Ahlak Felsefesi	57
2.4.1. İyi İstem	60
2.4.2. Ödev	64
2.4.3. Ahlak Yasası	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

IMMANUEL KANT'IN AHLAK FELSEFESİNİN HİRİSTİYAN

AHLAKIYLA İLİŞKİSİ -----	71
3.1. Hıristiyanlığın Tarihçesi -----	74
3.2. Hıristiyanlıkta Ahlak-----	78
3.3. Hıristiyanlıkta Ahlaki Meseleler-----	83
3.4. Ahlak Felsefesinin Hıristiyan Ahlakıyla Temellendirilmesi---	90
SONUÇ -----	109
KAYNAKÇA -----	113
DİZİN -----	119

KISALTMALAR

AF	: Aydınlanma Felsefesi
A.g.e	: Adı geçen eser
AMT	: Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi
AÜY	: Anadolu Üniversitesi Yayınları
AÜİFD	: Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
CÜİFD	: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Çev.	: Çeviri
DEMY	: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları
Dğr.	: Diğer
Dğrlr.	: Diğerleri
DİBY	: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
İAF	: İslam Ahlak Felsefesi
İAFG	: İslam Ahlak Felsefesine Giriş
KKEFD	: Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi
MEBY	: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
MÜİFVY	: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
OFT	: Orta Çağ Felsefesi Tarihi
ö.	: Ölümü
PAE	: Pratik Aklın Eleştirisi
s.	: Sayfa
SASDD	: Saf Aklın Sınırları Dahilinde Din
SÜİFK	: Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
TDVY	: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
TFKY	: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları
TTKB	: Türk Tarih Kurumu Basımevi
ÜKY	: Üniversite Kitabevi Yayınları
YA	: Yaşamın Anlamı
Yİ	: Yaşam İlkesi
YKY	: Yapı Kredi Yayınları

ÖN SÖZ

Immanuel Kant ahlak felsefesiyle felsefe tarihinde, insanı özgür bir varlık olarak tanımlaması sebebiyle önemli bir yer almış ve bu tanımlamadan dolayı özgün bir ahlak felsefesi ortaya koyduğu kabul edilmiştir. Immanuel Kant'ın ahlak felsefesinin içeriğine inildiğinde oluşturmuş olduğu kavramların arka planında Hıristiyan ahlakının izleri görülecektir. Bu çalışmada Alman filozof Immanuel Kant'ın ahlak felsefesinin ilahi dinler ışığı altına giren Hıristiyanlığın ahlak ilkeleriyle nasıl temellendirildiğini göstermeye çalışacağız. Çalışma genel itibarıyla üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; felsefe tarihinin en çok tartışılan konularından biri olan 'ahlak felsefesi' tanıtılmıştır. Bununla, Immanuel Kant'ın ahlak felsefesi tarihi içerisindeki yerinin doğru değerlendirilebilmesi amaçlanmıştır.

İkinci bölüm Immanuel Kant'ın tanıtımı ve onun ahlak felsefesinin genel değerlendirilmesini ihtiva etmektedir. Kant, Aydınlanma felsefesi içinde akla gelen ilk isimdir. Aydınlanmanın tüm eğilimlerini Kant'ta görmek mümkündür. Ahlak felsefesinin en önemli öğretilerinden biri, Kant'ın "ödev ahlakı"dır. Kant'ın ödev ahlakı hem kadim çağların ahlak anlayışlarıyla hem kendisinin mensup olduğu Aydınlanma geleneğiyle ve hem de Kant sonrası ahlak anlayışlarıyla ilişkili olması bakımından merkezi bir konumda yer almaktadır.

Üçüncü bölüm ise çalışmamızın ana eksenini oluşturmaktadır. Bu bölümde, Hıristiyanlığın genel tarihçesinden yola çıkarak şimdiye kadar geliştirilmiş olan ahlak görüşünü temel alıp Kant'ın ödev etiğini ne ölçüde etkilediği gösterilmeye çalışılacaktır. Bu çalışmanın ortaya çıkmasında beni destekleyen ve gelişimime yardımcı olan Sayın Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Pakoğlu'na ve aileme teşekkür ederim.

GİRİŞ

Ahlak hakkında konuşmak, bir bireyin hayatında veya bir toplumda etkin olan davranış düzenini söz konusu etmektir. Günlük yaşantımızda tavır ve davranışlarımızla ahlaki yargılar yürütebiliriz. Ahlaki yargılar genellikle kişide tercih yapma özgürlüğü sağlamaktadır. Aynı zamanda ahlaki yargılar sadece kişiye değil topluma da yöneliktir. Tavır ve davranışlarımız bu ölçüde “iyi” ve “kötü”, “ahlaki” veya “ahlak dışı”dır. Böyle bir netice insanın fitratında yatan bir olgudur. “Ahlaki” kelimesi belli yargı, kural, tavır ve ilişkileri nitelendiren bir sıfattır.

Ahlakın teorik ve pratik olmak üzere iki boyutu vardır. Teorik ahlakta ahlak felsefesi yapılmaktadır. Ahlak felsefesi doğrultusunda birçok ahlak ekolleri, sistemleri kurulmuş ve felsefesi yapılmıştır. Ahlak felsefesi, insan davranışlarını iyi-kötü değerleri açısından ele alır ve davranışlarımızı değerlendirir. İnsan bir eylem varlığı olduğu için yaşadığı topluma davranışlarıyla katılır.

Ahlak felsefesinin konusu insan eylemleridir. İnsan eylemlerinin ahlak felsefesinde konu olması için belirli koşulları vardır. İlk olarak eylem bireyden kaynaklanıp çıkmalıdır. İkinci olarak, eylem bilinçli yapılmalıdır. Üçüncü koşul eylem iradeli yapılmalıdır. Dördüncü olarak da eylemin yargılanabilir olması gerekir. Burada ahlak biliminin yöntemi devreye girmektedir. Ahlak disiplini eylem ve davranışları değerlendirici özellikte olup, kural koyucu yani normatiftir. Bunun sonucu ise ahlakın emredici ya da yasaklayıcı olmasıdır. Bu değerlendirme yöntemi, iyi ve kötü olmak üzere iki yönlüdür. Diğer taraftan bireyi eylem ve davranışa yönelten iç ve dış etkenler mevcuttur. İç etkenler; insanın ruhsal yapısı, mizaç ve kişiliğinin oluşumu, kalıtım, içgüdüler, eğilimler ve tutkulardır. Dış etkenler ise doğal ve sosyal çevre, taklit ve alışkanlıklardır. Dolayısıyla insan ve eylemler öncelikle ahlakın inceleme alanına girmektedir. Bilindiği üzere evrensel ahlakın içinde, her dinin, her medeniyetin kendi inanç ve dünya görüşü doğrultusunda kendine özgü bir ahlak sistemi vardır.

Ahlak felsefesinin tam manasıyla vücut bulup, gelişimini sağlayan kişi Immanuel Kant'tır. Kant'ın ahlak felsefesi genel bir yargı olarak eleştirel ahlak felsefesi olarak da ifade edilmektedir. Kant, felsefe tarihinde kendinden önceki filozofların görüşlerini kendinde toplayan ve kendinden sonra gelecek olanların da çıkış noktasını oluşturan bir filozoftur. Kant felsefesinin en tepesinde "irade" bulunmaktadır. Akıl önüne geçilmez çatışmalara çarpılarak bizi şüphe içinde bıraktığı halde, irade inancın müttefiki, ahlaki ve dini itikatlarımızın temelidir. Kant'a göre felsefi araştırmaların konusu bilim ve ahlaktır. Kant'ın çıkış noktası, bilim ve ahlakın "var oluşu"dur. Kant'ın felsefesinin merkezinde insan, kendi başına yasa koyabilen akıl sahibi bir varlık ve ahlakın öznesi durumundadır. Kant, felsefesinin ilk görevini bilimi temellendirmek, sonra da ahlakın ve dinin rasyonelliğini savunmak olarak görür. Kant, özgürlük ve ödev düşüncesine dayanarak kendi ahlaklılığını savunma çabası sergilemiştir.

Ödev etiği denilince akla gelen ilk isim Kant'tır. Ona göre hem kendimize hem de başkalarına karşı birçok görevimiz vardır. Kant, tek bir görev ilkesini vurgular ve bu ilke içine farklı eylemleri doldurarak boş bir form halinde sunar: "Öyle bir ilkeye dayanarak eyle ki, bu ilkeye dayanarak isteyebileceğin şey, aynı zamanda genel bir yasa olsun." Salt formel ve içi boş olan bu buyruk tekil eylemlerimize bir ölçüt olarak uygulandığında pratik bir iş görür. Bu buyrukların bir diğeri de "insanlara asla bir amacın aracı olarak, değil, başlı başına bir amaç olarak davran" buyruğudur. Kant'a göre bu ilkedeki de üçüncü bir ilke olan "genel yasa koyucu bir isteme olarak her akıl sahibi varlığın istemesi idesi çıkar." Kant, "ahlaksal yargılama hep kesin bir metotla ve kesin buyruğun formülü kendilerini aynı zamanda yasalar yapabilecek olan maksimlere göre eylemde bulun formülü temele konarak yapılırsa, daha iyi olur."¹

Kant'ın ahlak görüşüne kısaca değindikten sonra, ahlakın temelinde yatan din olgusu da dikkatten kaçmamalıdır. Ahlak, bir

¹ C. Sadık Yaran, *İslam Ahlak Felsefesine Giriş*, D.E.M.Y, İstanbul, 2014, s.215.

halkın, bir toplumun, bir ulusun belli bir tarihsel dönemde yaşamına giren ve eylemlerini yönlendiren inanç, değer, norm, buyruk ve yasaklar olarak insanların yaşamına yansıyan ilkeler bütünüdür. Yani ahlak yaşanan bir olgudur, belirlenmiş ilkeler bütünüdür. Her insan toplumunda karşılaşılan değerler toplamı olan ahlak, “İslam ahlakı”, “Hıristiyan ahlakı”, “Yahudi ahlakı” gibi çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir.

İnsanlar bir şekilde bir dinin mensubu olarak yaşamışlardır. Yeryüzünün farklı coğrafyalarında yaşayan veya yaşamış olan toplumların dini değerlerine ve kültürlerine baktığımızda, çok fazla ortak inanç içerdiklerini görürüz. Aralarında kültürel bir alışveriş yaşanmasının mümkün olmadığı toplumların dinlerinde, melek, ahiret, kutsal kitap, vahiy, peygamber, tanrı anlayışları mevcut olduğu bir gerçektir. Bu gerçek ise, “din ahlakını” bir ve tek olan Tanrı’nın vahyettiğini gösteren delillerden biridir. Dünyanın dört bir yanındaki farklı kültürler, çoğunlukla aynı yüce makamdan gelen ve eşi ve benzeri olmayan tek bir İlah’ın varlığını haber veren dinlerle eğitilmişlerdir. Tanrı, tarihin her döneminde seçkin ve üstün kıldığı bazı kulları aracılığıyla, Kendisi’ni insanlara tanıtmış ve insanlar için seçtiği dini bildirmiştir. Bu elçiler, toplumlarına hep bir ve tek olan Tanrı’ya iman ve kul-luk etmeleri gerektiğini öğretmişler, iyiliği emredip kötülükten sakındırmışlardır.

Ahlak ve din birbirine bağlı kavramdır ve bu kavramları birbirinden koparmak mümkün değildir. Bu yüzden Kant’ın ahlak felsefesi işlerken Hıristiyan ahlakından yararlanmak da gayet doğaldır. İlahi din ışığı altında işleyeceğimiz Hıristiyanlık, Tanrı ve insan arasındaki münasebette Hz. İsa’nın kişilik ve çalışmasıyla aracılık ettiği ahlaki, tarihi, evrensel, tek tanrılı, bir din olarak tanımlanabilir. Bu bakımdan kanunları ve ahlak prensipleri ilahi emirlere dayanmıştır. Bütün ahlaki davranışlar bu ana kaidelere göre değerlendirilir.

